

ФРАЗОВІ ДІЄСЛОВА ЯК ФЕНОМЕН АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кіржаєва О. С.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Чернюк Н. І.

Фразові дієслова (вони ж усталені дієслівно-прийменникові сполучення) – це дієслова (multi-word verbs), що складаються з декількох слів, одним з яких є дієслово, а іншим (або іншими) – прийменник або прислівник, що збігається з ним за формою.

Англійські multi-word verbs підрозділяються на три окремі підгрупи, які зазвичай (для зручності і спрощення) називають одним словом - фразові дієслова. Ці підгрупи називаються:

- 1) prepositional verbs - прийменникові дієслова;
- 2) phrasal verbs - безпосередньо фразові дієслова;
- 3) phrasal-prepositional verbs – фразово-прийменникові дієслова, що складаються з трьох слів.

Фразове дієслово існує як єдина нероздільна семантична одиниця мови і несе смислове навантаження тільки в такому вигляді: дієслово + прийменник (Verb + Preposition), дієслово + прислівник (Verb + Adverb), дієслово + прийменник та прислівник.

Для другого компонента фразових дієслів в україномовній лінгвістиці загальноприйнятої назви не визначено; для зручності викладу будемо називати їх "особливими дієслівними прислівниками" (ОДП).

Найбільш поширеними ОДП є: up, down, in, out, on, off, away, back. Велика кількість ОДП за виглядом схожі на звичайні прийменники. Зазвичай ОДП знаходяться безпосередньо після дієслів.

Якщо у реченні є прямиий додаток, виражений особовим займенником, то останній ставиться між дієсловом і ОДП. Такий самий порядок слів може мати місце у тому випадку, якщо додаток виражено одним-єдиним іменником (*Please see him off!* – *Проведіть його, будь ласка!*)

В окличних реченнях ОДП іноді займають ініціальну позицію. Порядок слів у таких реченнях може бути прямим або інвертованим.

Якщо підмет виражено особовим займенником, то він стоїть за винесеним наперед ОДП, а особове дієслово стоїть після підмета (*Away she flew!* (= *She flew away.*) - *Вона відлетіла!*)

Якщо підмет виражено іменником, неозначеним або вказівним (але не особовим) займенником, відбувається інверсія: одразу за ОДП стоїть присудок, а потім підмет. Однак інверсія неможлива, якщо поєднання дієслова з ОДП ідіоматичне (*Away flew my hat!* (= *My hat flew away.*) - *Улетів мій капелюх!*).

ОДП можуть стояти і на початку наказових речень фамільярно-розмовного характеру. У таких реченнях необхідний підмет you (*In you go!* (= *Go in, please.*) – *Та уже входьте!*).

ОДП вживаються також у бездієслівних окличних реченнях, що складаються з ОДП, применника with та іменника або займенника (*Out with it!* – *Розповідайте!*).

Значення деяких дієслів очевидне, тому що його легко зрозуміти за значенням його складових елементів (*come back* - *повертатися*, *come in* – *єходити і т.д.*) Інші фразові дієслова є ідіоматичними, їх значення не випливає зі значень складових елементів окремо, і їх потрібно просто запам'ятовувати як самостійні дієслова (*set up* - 1) *влаштовувати, організовувати*; 2) *підставити, підвести кого-н.*].

Фразові дієслова можуть приймати всі ті видово-часові форми, що й прості дієслова.

Широке вживання фразових дієслів характерне для розмовної мови. В офіційній мові їх, як правило, уникають, підбираючи інші слова або перефразовують вирази.

Фразові дієслова поділяються на: неперехідні (*break down* – *зламатися*) і перехідні (*put off* – *відкласти*). Одні й ті самі дієслова можуть бути в одних значеннях неперехідними, а в інших - перехідними, тобто, в одних випадках вони можуть вимагати додатка, а в інших своїх значеннях можуть вживатися без додатків.

Перехідні фразові дієслова (transitive phrasal verbs) прийнято ділити на дві категорії: роздільні (separable) і нероздільні (inseparable), в залежності від розташовування прямого додатку по відношенню до применника.

До нероздільних відносяться всі неперехідні фразові дієслова і деякі перехідні (*run into*, *get up*, *break down*, etc.). Неможливо за зовнішнім виглядом дізнатися, дієслово розділяється чи ні. Потрібно перевірити це по словнику. Якщо дієслово розділяється, то додаток може стояти або після нього, або між дієсловом і ОДП (*turn down my offer* = *turn my offer down* – *відхилити мою пропозицію*).

1. Василюк І. М., Кравець І. Ф. (2005). Структурно-семантична деривація фразових дієслів у сучасній англійській мові. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка (23). pp. 42-44.

2. <http://www.languages-study.com/english-phrasal-verbs.html>

3. <http://www.study.ru/support/handbook/pverb.html>

Кіржаєва, О.С. Фразові дієслова як феномен англійської мови [Текст] / О.С. Кіржаєва; наук.кер. Н.І. Чернюк // Перекладацькі інновації : матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Суми, 25-27 листопада 2010 р. / Ред. кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова та ін. — Суми : СумДУ, 2010. — С. 13-15.